

Indult BÉTSBÖL Szombaton 24. Féb. 1787.

A félbenszakasztott Német Országi Ekklesi adolgok,
 II) Minden dolgokat, mellyek a' Birodalom-
 nak és a' régi Ekklesi szokásoknak ereje szerént a'
 Papi-jusra tartoznak, előbenis szukiég a' minden Puf-
 pöklégekben azon végre rendeltetett Papi-izékekre,
 vagy ezekről a' fő Puspöki Törvényizékre vinni.
 A' Pápa Követeinek pedig szabad nem léfzen az il-
 lyetén dolgokban magát avatni. 12) Minekutánna
 a' Birodalombéli Erfekek és Puspökök, a' Tsáizári
 Felsőnek segedelme által régi jussaikba visszafog-
 nak állittatni, és a' Romai Sz. Széknek járma alól
 kiszabadúlnak, akkor léfzen hatalmuk, minthogy
 egyenesen arrais igyek eznek, az Egyházi fenytéknek
 minden részben való megjóbitására, az igaz és helyes
 Isteniszteletnek, a' Lelkipásztori hivatalnak hely-
 re hozására, és az Ekklesiába bétsúfzott hibáknak és

rosz szokásoknak kiirtására. Minthogy pedig az Aschaffenburgi *Concordatumok* ellen eleitölfogva legnagyobb panaszfa lehetett a' Német Nemzetnek, és minthogy az által a' Püspökök a' magok törvényes jussoknak gyakorlásában megakadályoztattak; és mivel ezen *Concordatumok* azon kivülis csak ideig oráig, az az: a' legközelebb tartandó Sz. 'Sinat idejéig vétettekbe; illy Sz. 'Sinat pedig azután 100 esztendővel Tridentinumban tarttatott, és abban is ez iránt semmi végezés nem tétetődött; szivszakadva óhjtaja a' Német Nemzet, hogy ő Tsá- szári Felfége, mint a' Romai Sz. Birodalomnak Fe- je, maga hatalmas közbevetése által, edgy olyan közönfeges, vagy Nemzetbéli Sz. Gyülésnek legfel- lyebb 2 esztendők alatt lejendő tartására, és ezen Sz. Gyülésben, a' fellyebb említett *Concordatumok* ellen való panaszoknak eligazittására a' Romai Sz. Széket unfzoljá. Hogy ha pedig a' nevezett Sz. Szék ezen idvelléges kívánfágokra állani nem akarna, méltóztasson ő Felfége őket ezen R. Sz. Birodalom- nak tanátsoffi által tartandó Gyülésben a' Romai já- romnak terhe alól felszabadítani, és Istentől adatott jussokba helyre állítani.

„ Azon irásban, mellyet fellyebb nevezett Moguntziai, Trevirumi, Coloniai és Saltzburgi Er- fekek, a' múlt 1786. esztendőben Szent-András ha- vában a' Tsászári Felfégnek béattanak, és a' melly az Amisai gyűlés' végezéséhez todatott; követke- zendő dolgok olvástatnak. — Méltóztatni fog Felfé- ged alázatofon bényujtott panaszainkból megérteni, mely nyavallyás állapotban lett legyen a' Birodalombéli Anyaszentegeyház' állapottya az időtől fogva, miolta a' mi terhes Pásztori hivatalunknak tökéletes és fza- bados gyakorlása, és arra megkívántató és elnem töröl- tethető, sem másnak nem adható katalom, a' tudat-

lan időnek helytelen gondolati által mindenfelé megakadályoztatott, és mióta a' Romai Udvarnak tulajdon jussunkba lett erőszakos maga elegyítése által meggátoltattunk. Ezen Birodalombéli Edgyházi szabadfágnak káros megfertődései *Isidorus* hamis végezésének elterjedése után vettene rajtunk nagyobb erőszakot, mellyet annakutánna a' Romai székek Tisztviselői alattomban még fokkal nagyobbra terjesztettene, mellyek ellen a' Német Nemzet már edgy néhány 100 esztendővel ennek előtte gyakorta és világosan panaszkodott, és éppen ezen okokból sürgette a' *Constántzai*, *Basiliai* és *Tridentumi* Gyűlésekben annak fundamentomos és hasznos orvoslását; bátor sohais azt tokéletesen elnem érhetette. Azértis eredeti jussunknak visszsa szerzése mostani törekedésünknek fő tzélja, és az Edgyezéseknek, mellyekben sok hibák találtatnak, és a' mellyek a' régiségnek körülállásaitól a' Német Nemzetre háromlottottanak, megjobbították. Minthogy pedig még most a' Pápának a' Birodalommal tett megedgyezésektől (*Concordatumoktól*) edgyfzeribe elnem áthatunk, és minthogy tfak egyedül a' Romai székek ezen *Concordatumoktól* való elállása, és azoknak hamisson lett magyarázattya ellen panaszkodunk, és edgyszersmind Felséged segedelme által ezektől lejendö megszabadulásunkat reméljük, mérészeljük Felséged eleibe terjeszteni, hogy a' Romai Székek a' Birodalommal tett megedgyezéseiben olly kötelességekis találtatnak, mellyeknek örökké való tellyesítésére magát a' Német Nemzet soha sem kötelezte, söt inkább azoknak rövid időn való megjobbításait magának fentartotta, és azokat olly végeken építette, mellyek mostanában meg nem áthatnak, és semmivé léznek. Mellyre nézve méltóztassék Felséged

ged hathatós közbenjárása által a' Római Udvarra arra indítani, hogy ezekről a' mostani idökhöz éppen nem illő edgyezésekről, a' Német Nemzet szivének megnyugtatólára lemondani ne-halogassa. Hogyha pedig szép móddal végbe nem mehetne, kérjük alázatosan Felségedet, méltóztasson a' dölgot úgy intézni, hogy (minthogy a' Tridentinumi Sz. Gyűlésben a' várt könnyebbitést nem vehettük) a' Birodalombéli Concordátumokban világosan fel-tett és megígért közönséges Sz. Gyűlés a' Német Országi Ersekeknek és Puspököknek edgyben-gyűlések által tökéletességre meheffen és abban a' Német Nemzet minden terheitől egészfzen megszabadittasson, és azon tökéletes szabadsága, mellyet az első idökben fok száz esztendök alatt birt, ujjabban helyyre állittasson. Hogyha pedig ezen Egyházi Igazgatással meg edgyező eszköz kivánt végre nem vihetne, eltökélet igyekezetünket úgy fogjuk intézni, hogy mind más, mind azon panaszainkat, mellyek a' pénzbéli terhes kifizetésekkel illetik, vagy pedig a' mi az ország' Jobbágyainak könnyebbféget szülnek, Felséged és az egész Birodalom megtekinteni, megfontolni, és azon panaszainknak illendo elégtételt parantsolni méltóztassanak.

A' Romai Tsászári és Apostoli Királyi Felségnek ezen 4 Ersekeknek kérö Levelére 16 Nov.

1786 -ban adott felelete:

„ Közönséges megedgyezésből hozzám botsátot irásaikból nagy örömmel érttettem azon meleg buzgóságokat Ersekségteknek, és edgyzersmind azon tökéletes bizodalmakat, melyszerént az Egyházi fenyték és igazgatásban bétsúfzott hibáknak, az én 1785. 12. Octo. kibotsátott irásomnak ereje szerént lejendö meg-orvoslása által erántam mutattak. Minthogy az én

örökös országaimban, a' vallásnak nagy hasznára végben ment rendelkezéseimnek igen sok jó következései tapasztaltatnak, annyival inkább óhajtom, hogy a' R. Sz. Birodalomban hasonló rendelkezések legyenek, és annyival inkább készebb lésszek minden Papi és világi Birodalombéli Rendeket ezen idvefléges végnek lehető előmozdításában, az én Birodalombéli Főséges jussom és köteleffégen szerént segitteni. Azon egyenlő akaratból hozzám bocsátott írásban befoglalt némely punktumokról mostanában csak azt jegyzem meg, hogy azoknak tökéletességre való vitelek, és az azokból reménylett haszon, az Ersekeknek magok Papi Kerületekben (Diocesis) lakó szabados és köteles Püspökeikkel, és azon Birodalombéli Fejedelmekkel, a' kiknek Birodalmaikban Papi Kerületeik kiterjednek, jóelőre lett erős egygyet-értésektől fog inkább függeni. Mellyrenézve mindenekfelett szukféglészen, hogy ez eránt az említett Püspökökkel edgyet-értsenek. A' mi pedig engemet illet, valamint tökéletesen kívánom, ugy bizodalmason reménylem, hogy az említett Püspökök ugyan ezen indulattal és értelemmel viseltetvén, ezen jelenlévo idvefléges dolognak munkálkodásában egyenlő buzgósággal minden haladék és hátrálás nélkül megfognak edgyezni; következésképpen a' mi Sz. Vallásunknak nagy hasznára, és annak minden részében egyenlő fundamentomos igazságok szerént lejendő igzgatására egyenlő igyekezettel fognak foglalatoskodni. Valamint pedig bizonyosok lehetnek a' felől, hogy én ugyan azont fogom tselekedni, és a' nékem adatott Tsászári hatalommal megedgyező jusszerént a' Birodalombéli Szentegyházot fogom óltalmazni: ugy hitessékel aztis magokkal, hogy én tökéletesen vagyok s. t. II. József.

Elegyes Tudósítások.

Minekutánna a' közelebb múlt Vafárnap Gróf *Haller József* Ur ö Excellentiája, mint a' Nagy-Varadi Kererület' K. Komissáriusa, és valóságos titkos Tanátsos, a' maga hűségét hitével pétsétele vólna meg, a' F. Tsászár *Ferentz* fő Hertzegel edgyütt, a' szokás szerént az Isteniszteleten megjelenének.

A napokban következő F. Rendelés téték közönségessé: „ Mi Második József s. t. — „ A' pénzek eránt tett Rendelésekben 15. Sept. 1755. 29. Sept. 1756. — 17. Aug. 1763. — 23. Mai. 1771. 13. Febr. 1779, a' parantsoltatikvala, hogy a' folyásban lévő Arany-pénzek, minden darab, minden külömbfég nélkül edgy Grán helyyával, minden fizetésben elvéteffenek. Mégis mindazonáltal, noha a' 12. Jan. 1786-ban költ rendelés ebben semmi változást nem tettis, számos panaszok érkeztek előnkbe, hogy az olytatén Aranyokatis, mellyeknek edgy Grán, vagy kevessebb hijjok találtatik, vagy elnem veszik, vagy ha elveszik, azzal magoknak kerestetet tfinálnak. Hogy azért az illyetén rendeletlenségeknék gátot vethessünk, ezen rendelésünk által az 12. Jan. 1786ban ez eránt költ rendelésünket megerosítván, parantsoljuk, hogy minden közönséges es különös fizetésekben, kerefkedésekben - vagy akármi nével nevezendő Váfárlásokban a' mi Birodalmunk alatt költ arany pénzek, ha az arany mérőre akasztott gránium nehézségétől le nem nyomattatnak, minden azokból való lehuzásnélkül elvéteffenek. Az olytaténak, kik ezt ezen parantsolatnak rendszerént nem tellyesfittenék, megbüntetessenek, és a' büntetés pénznek fele annak adassék, ki az illyeténéket feladja. Béts 18. Jan. 1787.

Mint-

Minthogy fő Hadivezér Gróf *Kinszki József* Ur Magyar Országi Fő Hadi Igazgatónak tétetett, megyen helyébe Soppronba fő Vezér B. *Plánkenháim* Erdélyből, Gallitziába által tétetett fő Vezér G. *Harrák* helyébe pedig Brigadérnak a' Nagy Szombati Kerületbe megyen Báró *Vétsey*. — Ezen hónapnak 10-dikén meghala Pesten, ama Tudományok' Országában hiréről és nevérol mindenek előtt esméretes *Pálmá-Károly - Ferentz* Ur, életének 52-dik esztendejében. Született vala 18. Aug, 1735. és a' Jésuiták' társaságába lépe 17. Okt. 1750. Ezen Szerzetnek eltöröltetése után, *Kristina* fő Hertzeg aszfzonymnak Udvari Káplánnya leve. 1776-ban a' megbóldogúlt Tászárné Kalotsai Káptalan Urrátevé, és fő Puspok *Patatits* Adám Urtól maga mellé véteték Kánonikusnak. 1777-ben *Paksi* Prépostá és edgyszermind Vármegye eskuttyévé leve. 1779-ben fő Prépost. 1780-ban Colophoni, és második Kalotsai Puspokké lévén, a' Kalotsai fő Puspök *Patatits* Adám halálával fő Káptalan vikáriusá téteték. Egész életét a' tudományokban töltötte, és a' Haza Históriajában bizonyos szüleménnyit hagyta maga után, mellyek nevét testével edgyütt porrá lenni megnem engedik.

A' kereskedésnek könnyebb elomenetelére, ezen esztendoben Jan. 2-dikán kegyelmesen parantsolni méltoztata ő Felsőge, hogy ennekutánna a' Bankótzédulák Magyar Országban, nem tsak a' rendes Bankó Tárokban, hanem minden más kozonséges Királyi Pénztároknál, Vám, Harmintzad, Sóházoknál készpénzel váltassanak fel.

Aztis méltóztaték ő Felsőge kegyelmes rendelkezése által meghatározni; hogy ezután a' Magyar szabad Királyi Városok a' polgári dolgokban egyenesen

azon Vármegyétől függenek, a' mellynek kebelében vagynak, a' gazdaságot illetőkben pedig a' kamarai *Administrátornak* lesznek alája vettettelve; ugy hogy ezután a' Sz. Királyi Városoknak a' Helytartó Tanátstsal való Levelezései és a'hoz való folyamodásai végképpen megszűnnek. Hogy minden tévellygés elkerülteflék, e' következő R^égulákat szükséges megtartani. 1) A' jó rendre nézve, a' most következő Mártziusnak első napján kezdődik a' Szab. Kir. Városok' Igazgattatásának ezen ujj módja. 2) Ettől fogva, a' H. Tanátstól minden Sz. Kir. Városokat illető rendelések nem a' Városokhoz, hanem vagy a' Vármegye Vicé-Ispánnyahoz, vagy a' Kamara-Kiszolgáltatójához igazittatnak; ugy a' Városokis minden igazítani való bajaikat ezekhez fogják küldeni. 3) Azomban a' melly rendeléseket vettek már a' városok, vagy még ezen hónapnak végéig véfznek a' H. Tanátstól, azoknak végben vitelekben mind két kézre dólgozzanak az eddigi mód fzerént. 4) Hogy ha pedig minden rá fordított munkájok mellettis némelly dólgok végbe-vitetlen maradnának, azokat többé nem a' Helytartó Tanátsra, hanem a' dolog kívánsága fzerent, vagy a' Vicé-Ispány, vagy a' Kamarai Kiszolgáltató eleibe kell vinni, melléjek tévén a' Helytartó Tanátsnak azon dólgok felöl költ rendeléseit. 5) A' Helytartó Tanátsnak nem tfak arra kell vigyázni, hogy Mártziusnak első napjától fogva semmi Levelét ne botfássa a' Városokhoz, hanem addig az ideig tfak annyi dólgokat küldjön azoknak, a' mennyit gondol, hogy azon határozott időre véghez vihetnek. 6) Ettől fogva, az az: Mártziusnak I. napjától fogva, a' Helytartó Tanáts és a' Városok közt való levélbéli költsönözés egészfzen meg szünik, kivévén a' rendkívül való véfzedelmes történeteket, a' mellyek semmi idő

halasztást meg nem engednek, és ezekben mind a H. Tanács a' Városokhoz, mind a' Városok egyenesen a' H. Tanácshoz igazították rendelkezéseiket és Tudósítáfaikat.

Ha az Órás magáis hibás, hogy ne hibázna az óra! Erdélyben a' Károly Fejérvári Órás fel vizz a' múlt hónapban edgy edény tüzet a' Toronyba olly véggel, hogy az Óra' megfagyott részeit kiolvassza, 's a' tüzet ott hagyván, dolgára mégyen. Egyszer lárma esk, 's hát ég a' Torony, és az óra' kerekerei mind megolvadtak. Az iratik, hogy ezen égés tsak 7 ezer forintokig tett kárt. — Ezt olvasom a' Bétsi Reggeli és estvéli 72 Lev. I. lapján: „Printz *Henrik* (Pruszfiából) valamely bizonyos fontos dolog végett Bétsbe szándékozik. A' Politikusok, kiknek semmi sem könnyebb, mint házoflágot szerezni, a' Pruszszus Király öregebbik Leányát *Friderikét* a' Romai Tsászárnak szánták, és a' második Leányát ezen Királynak, edgy Frantzia Printznek; a' Pruszszus Koronára következőnek pedig edgy Anglus Hertzeg Kifaszszonyt jegyeztekki, és *Jork* Hertzegnek a' Hertzeg *Ferdinánd* Leányát akarják adni, és ez által akarják egész Európát a' békefléges Sogorság' anyafifágos lántzába keríteni. — Hogy a' Pruszszus Udvar máris nagy Baráttfággal légyen Béttsel, megtetstik innenis: Edgy gonosz Bétsi szolga a' közönléges Kintsből jól felrakodván Szakszoniába szökottvala nem régiben, és közkátónává leve; kit midon a' napokban kitanúltanak volna, a' Berlini Követ által kéretik visszsa; mely kérésre ézt felelé a' Pruszszus Király: Igenis, valamint az Igasság' szerető *Jósef*, ugy énis a' Gonosztévok' szolgálatjában nem gyonyörködven, az én Táboremban Urát meglopott háládatlan tolvaj szolgát tartani nem akarok; azért

azért legottan vizsgálta adattalék a' gonosztévő, hogy
 lakoljék meg ott, hol gonoszúl tselekedett. Már most
 a' Gonosztévőnek, ha Romában a' Sz. Péter oltá-
 rára konyöklikis, nints menedék - helye. — Már
 minden kétségen kívül vagyon, hogy a' Pruszszus
 Monárkka Hollandiában volt rendkívül való Kövétje
 Gróf Gertz Ur Berlinbe vizsgálhivattatik; mely viz-
 sza hívó Levele a' Királynak, ezen hónapnak 1.
 napján a' Hollandiai Főrendeknek béis mutattaték,
 mely Levele a' Királynak következő igékkel va-
 la írva: „ Nagy és hatalmas Urak! Jóakaró Szom-
 szédim! Mivel én ennekelotte az én valófágos Ministe-
 remet Gróf Gertzet a' magam képeben Hatalmasfág-
 tokhoz küldöttem vala, hogy az én valófágos szives
 barátságomat nyilvánfágossá tévén, a' Közönféges
 társaságnak belső tsendességét munkálódja, elége meg-
 győzethetett a' Közönféges társaság az én jó szán-
 dékomról. Minthogy pedig annyi idő alattis ezen tze-
 lomban semmire sem mehetett, kéntelenittetem viz-
 sza hívni. Én néki tudtára adtam vala, hogy jelen-
 tené a' Közönféges-társaságnak ujjolag az én kíván-
 ságomat; melyszerént semmit úgy nem óhajtok, mint
 a' kívánt tsendességet, és hogy én tiszteletem és ba-
 rátságom mellett vagyok Hatalmasfágtoknak Jóakaró
 Szomszédjok *Fridrik Wilhelm*. Berlin. 22 Jan. 1787.
 — A' megbóldogúlt Pruszszus Királyt azon instálja
 vala edgy alkalmatossággal edgy valaki, hogy ötöt
 Hadi Tanátsosi titulussal ajándékoznámeg. Ezt edgy
 néhányszor elhalgatván a' Király, minekutánna fok-
 szorozta volna ezen kérését, ezt írja a' Király instá-
 ló Levelére: Imhol én megajándékozom kigyelmedet
 Haditanátsosi névvel: de olly feltétel alatt, hogy
 kigyelmed megne-probálja háború alkalmatosságvak
 nekem legkissebb tanátsotis adni. — Párisban edgy

Könyv jöttki Frantzia nyelven illy Titulus alatt: *A' Pruszsus Királynak Fridriknek és Vóltérnak az Eliféum mezején edgyütt való beszélgetések.* Ezen Könyvetske nagy lármát okozott Párisban, és keresik az irót; de még eddig nyomábanem akadhattak. — Azt irják a' Londoni Levelekben, hogy azon ujj világ keresni indult *Vayler* nevü Hajos Kapitany, ki a' múlt esztendőben erefztette vala vitorláit a' kétséges szerentse szelére, már a' jeges tengeren 3 mért-földet törtetett, és már a' jegen túlis meg kémleli a' tengert, mely nohá már nem mefzire viz; de tsak ugyan járhatatlan: mert a' vizből üvég forma sálétrom szökdősvén nagy magosflágnyira fel, félelmes és veszedelmes. Ez a' 89 dik gradusig törvén már ezen útat; ditfekedhetik azzal, hogy ennyire még az *Ádám' nyakas Fiai* közzül senki sem ment; mert a' fold farkától (*Polus*) tsak edgy Grádussal van hátrább.

Ollyan jóvalló punktumok tétetének nem régeben a' Monárkha eliben, hogy az egész Piárista Szerzet törolretnékel, vagy inkább állittassék ezekből edgy világi oskola Mestereket tanító Seminárium. Ezen jóvalló punktumok készítették magától *Apolótól* a' Tudománybéli dolgok' Préfessétől *Báró Szvitentől*, ki *II. József* alatt olly bolts tálpra állító Mestere a' Tudományoknak, mint édes Attya vala *Mária Thérésia* alatt, ki a' Magyar nyelvet Bétsben 45 esztendős korában kezdvén tanulni, annyira vitte vala, hogy edgy idevaló született Magyar Agens Urnak szája vallása szerént, a' leg jobb Magyarak is szavaik rostálni tudta. — A' Musák és az Ekklesiái dolgok *II. József* alatt hogy virágozni kezdetek légyen, bizonyittyák azok a' fok Plébániák Austriában, és a' körül lévő Tartományokban, mellyek 2 esztendők alatt szá-

számoson állittattak fel, bizonyítja azon 180 ezer forint, mellyet a' napokban rendelete ő felsége a' Morvai oskolák' számára, és azok a' rendelések, melyek szerént az 500 forintos alumnumok, mellyeket eddig olly tanuló Ifjak fogtanak, kik ezüst sarkantyúra, tántzra, és egyébre költötték, több részre osztattván, minden személy válogotás nélkül olyanoknak parancsoltatnak adatni, kik a' magok elmebéli tehetségeinek és szorgalmatosságoknak bizonyos jelét mutatják. — A' mostani Belgrádi Basa *Abdi*, olly megrettenthetetlen finak iratik, kihez foghatót még Belgrád nem tapasztalt. Decembernek első napján pártot ütének ellene a' Jantsárok azért, hogy Konstantinápolyból a' Söldöt későre vévén, ki nem osztattatott vala, ekkor 8-at az oregebb tisztek közül magához hivatván, letsendesítette a' népet, olly igérettel, hogy másnap megfog érkezni a' pénz; de 16 dikig meg nem érkezvén, ekkor újra pártot ütének, melyre nézve a' Basa edgy nihány ágyúkat botsáttatván, az öszve sereglett Jantsárookra, sckan közzülök 'Söldnélkül küldetének *Mahumedhez*, és az egész lárma letsendesedik. —

Az Erdélyi Levelek szerént itten napról napra drágodik a' Gabona, de a' ki azt találná mégis mondani: hogy farügyire szorultak az emberek: (holott most mindenütt drágább a' a' farügy, mint a' török-búza) hazudna, és a' maga népe' kegyelmes édes Attya *Jósef*, és a' fő Kormányozók ellen vétkezne, kik a' szükölkodokra kinyílt szemekkel vigyáznak. —